ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA DALEŠICE
OKRES TŘEBÍČ, PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE
DALEŠICE 144, 675 54, DALEŠICE

STRATEGIE PŘEDCHÁZENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA DALEŠICE
OKRES TŘEBÍČ, PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE
DALEŠICE 144, 675 54, DALEŠICE

STRATEGIE PŘEDCHÁZENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

Jedním z vážných problémů, které je třeba řešit a předcházet jim, je školní neúspěšnost. Školní neúspěšnost je situace, kdy má žák špatný prospěch a tento fakt nesouvisí s intelektovými schopnostmi žáka. Z hlediska pedagogicko-psychologického a socio-pedagogického je tedy chápána jako selhávání nezletilého v podmínkách školního edukačního programu nejen špatným prospěchem, ale také vytvářením negativních psychických postojů a emočních stavů ve vztahu k vlastnímu učení, ke vzdělávání, k učitelům a obecně ke škole. Řešení školní neúspěšnosti si vyžaduje náročnou práci s dítětem a často také s rodinou dítěte. Příčinou mohou být individuální rozdíly v osobnosti žáků, jejich motivace a výkonnosti, ale také rodinná výchova.

Neprospěch je tedy často způsoben souborem příčin, které je třeba dobře rozpoznat a podchytit.

Legislativa: Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z Vyhlášky č. 27/2016 Sb. ve znění pozdějších zákonů a jejím cílem je vyhledávaní potencionálně neúspěšných žáků a vytváření podmínek ke zlepšení jejich školní úspěšnosti a ze Školského zákonu č. 561/2004 Sb., jenž uvádí, že povinností školy je vytvářet podmínky pro vzdělávání všech žáků, včetně žáků se SVP. Dále se škola přiklání k Metodickému doporučení MŠMT k prevenci školního neúspěchu z roku 2023.

1. Charakteristika školy a východiska

ZŠ a MŠ Dalešice je malotřídní škola s výrazným důrazem na individuální přístup.

- **ZŠ:** 15 žáků, 2 třídy (spojené ročníky)
- **MŠ:** 24 dětí, 1 heterogenní třída

- **ŠD:** 1 oddělení
- **Personální obsazení:** ředitelka školy, 2 učitelky ZŠ, 3 učitelky MŠ, vychovatelka ŠD, 1 asistentka pedagoga

Specifikem školy je:

- úzký kontakt pedagog–žák/dítě
- heterogenní skupiny
- možnost včasné identifikace obtíží
- provázanost MŠ a ZŠ

2. Příčiny školní neúspěšnosti

a) osobnost dítěte – úroveň rozumových schopností – snížená inteligence, emoční labilita, nízká sebedůvěra, nízká odolnost vůči zátěži, nedostatečná paměť, poruchy učení, poruchy chování a jiné zdravotní komplikace žáka vedoucí např. k dlouhodobé absenci.

b) rodina – nepodnětné rodinné prostředí, zhoršená rodinná situace, střídavá péče, domácí násilí, rozdílné osobnostní a sociální podmínky života v rodině, nadměrné ochranitelské rodinné prostředí, nesprávné typy výchovy, složitá rodinná situace.

c) nedostatky ve výchovně vzdělávacím procesu ve škole – malá aktivizace žákovy osobnosti ve vyučování, nedostatečná motivace, nerespektování vývojových hledisek a principů pedagogické práce, špatné vztahy mezi učitelem a žákem, popřípadě mezi žákem a spolužáky, konflikty ve spolupráci školy s rodinou – nezájem o školu a školní dění, změna ŠVP v důsledku stěhování, přechod na jinou školu.

3. Doprovodné projevy při školní neúspěšnosti

a) Neurotické projevy

Můžou se objevovat různé tělesné potíže, jako jsou bolesti hlavy či břicha, nechutenství, zvracení, různé tiky nebo až strach ze školy.

b) Problémy v chování

Patří sem například záškoláctví, útěky ze školy nebo dokonce z domova.

c) Obranné reakce

Dítě může ztrácet motivaci, začít si připadat méněcenné, utíkat do fantazie nebo se vracet k dřívějším, nezralejším způsobům chování.

4. Předcházení školní neúspěšnosti ze strany školy

Škola vždy úzce spolupracuje s rodiči, pravidelně je informuje o výsledcích výchovně vzdělávacího procesu a zároveň sleduje plnění žákovy domácí přípravy.

Motivace a zvyšování sebedůvěry: klademe na dítě přiměřené nároky

• dbáme na pravidelnou docházku do školy

zdůrazňujeme pozitivní stránky žáky

kontrolujeme splnění zadaných úkolů

• oceňujeme jedinečnost žáka

• umožňujeme dítěti vyslovovat vlastní názory,

• podporujeme aktivitu dítěte

• pomáháme dítěti a radujeme se z jeho úspěchů

• rozvíjíme u dítěte pocit empatie

Využíváme spolupráci straších spolužáků s mladšími žáky

• vyhýbáme se negativnímu srovnávání

Věnujeme pozornost rodinnému zázemí žáka

Seznamujeme předškolní děti s prostředím školy, zapojujeme je do aktivit školy

Pedagogičtí pracovníci předcházejí školní neúspěšnosti tím, že:

• znají žákovy vzdělávací možnosti a jsou se žákem v pravidelném kontaktu

• mají přehled o úrovni vědomostí a dovedností žáka

• spolupracují s třídním učitelem

• znají příčiny jeho nedostatků při plnění školních povinností

• znají žákovo rodinné zázemí a jeho zdravotní stav

• stanovují pravidla vzdělávacího procesu a způsoby hodnocení v daném předmětu

• efektivně podporují žáka a motivují jej ke školní práci

• nabízejí žákům a jejich zákonným zástupcům konzultační hodiny, které jsou zveřejněné na webových stránkách školy

4. Proces včasné identifikace v ZŠ a MŠ Dalešice

4.1 Mateřská škola

- **Screening školní zralosti** (listopad–leden).
- **Pozorování dítěte** – řeč, motorika, sociální dovednosti, pozornost.
- **Spolupráce s rodiči** – konzultace, doporučení aktivit.
- **Spolupráce s PPP** – doporučení k odkladu, intervence.
- **Záznamový arch dítěte** – vedení portfolia.

4.2 Základní škola

- **Třídní učitel** provádí pravidelné sledování prospěchu a chování.
- **Pedagogická rada** – čtvrtletní vyhodnocení rizikových žáků.
- **Vyučující** hlásí signály neúspěchu výchovnému poradci.
- **Školní poradenské pracoviště (ŠPP)** – koordinace podpory.
- **Záznam o žákovi** – jednotný formulář pro všechny pedagogy.

5. Postupy při řešení školní neúspěšnosti

Základním krokem při předcházení školní neúspěšnosti je **včasné rozpoznání obtíží žáka** a jejich systematické řešení. Důležitou roli hraje kvalitní pedagogická diagnostika, případně ve spolupráci se školským poradenským zařízením.

5.1 Diagnostika a identifikace obtíží

- průběžné sledování vzdělávacích výsledků žáka a jeho zapojení do výuky,
- pedagogická diagnostika (úroveň znalostí, dovedností, pracovní tempo, učební styl),
- v případě potřeby spolupráce s Pedagogicko-psychologická poradna (PPP) nebo Speciálně pedagogické centrum (SPC),
- identifikace příčin neúspěchu (specifické poruchy učení, snížené rozumové schopnosti, sociální znevýhodnění, vysoká absence apod.).

5.2 Nastavení podpůrných opatření

Na základě zjištěných potřeb jsou volena individuální opatření:

- **Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami**
    - využívání speciálně pedagogických metod a doporučení z PPP/SPC,

    - tvorba a realizace individuálního vzdělávacího plánu (IVP) nebo plánu pedagogické podpory (PLPP),
    - úprava metod, tempa a forem práce, využívání kompenzačních pomůcek.
- **Žáci s nižší úrovní rozumových schopností**
    - stanovení základního učiva odpovídajícího jejich možnostem,
    - důraz na názornost, opakování a procvičování,
    - podpora motivace a zažívání úspěchu (pozitivní hodnocení, možnost opravy),
    - pravidelné individuální konzultace.
- **Žáci se sociálním znevýhodněním**
    - aktivní spolupráce s rodinou,
    - zajištění podmínek pro přípravu ve škole (družina, volné hodiny, přístup k ICT),
    - podpora začlenění do kolektivu a práce s třídním klimatem,
    - individuální přístup a motivace ke vzdělávání.
- **Žáci s vysokou absencí**
    - včasné řešení absence ve spolupráci s rodiči,
    - vytvoření plánu doplnění učiva (harmonogram, termíny přezkoušení),
    - možnost konzultací a doučování,
    - průběžná kontrola plnění domluvených kroků.

5.3 Další podpůrné nástroje

- individuální nebo skupinové doučování (i za pomoci starších žáků),
- využití malotřídního prostředí pro diferenciaci a individuální práci,
- pravidelné vyhodnocování účinnosti přijatých opatření,
- podpora pozitivního vztahu ke škole a učení.

6. Organizační zajištění a spolupráce

Řešení školní neúspěšnosti je týmovou záležitostí a vyžaduje spolupráci všech aktérů vzdělávání.

6.1 Kompetence jednotlivých pracovníků

- **Vyučující předmětu**
    - včas identifikuje obtíže žáka,
    - informuje třídního učitele a zákonné zástupce,
    - navrhuje konkrétní podpůrná opatření v rámci výuky.
- **Třídní učitel**
    - koordinuje postupy jednotlivých vyučujících,
    - sleduje celkový prospěch a chování žáka,
    - komunikuje se zákonnými zástupci, organizuje společná jednání,
    - rozhoduje o potřebě vypracování PLPP.
- **Výchovný poradce / metodik prevence**
    - podílí se na řešení závažnějších případů,
    - zajišťuje kontakt s PPP/SPC,
    - poskytuje metodickou podporu pedagogům i rodičům.
- **Vedení školy**
    - eviduje žáky ohrožené školní neúspěšností,
    - vytváří podmínky pro realizaci podpůrných opatření,
    - vyhodnocuje situaci na úrovni školy (např. podle předmětů či tříd),
    - zaměřuje hospitační a kontrolní činnost na rizikové oblasti.

6.2 Shrnutí – Postup řešení školní neúspěšnosti

1. **Zachycení problému**
    - učitel zaznamená zhoršení výkonu nebo jiné obtíže žáka.
2. **Prvotní opatření**
    - individuální podpora v rámci výuky, úprava metod práce.
3. **Informování a spolupráce**
    - kontaktování zákonných zástupců, sdílení informací mezi pedagogy.
4. **Společné jednání**

- schůzka s rodiči, případně za účasti výchovného poradce,
- stanovení konkrétních kroků podpory (doučování, úprava režimu, vyšetření v PPP).

5. **Zpracování podpůrného plánu**
    - vytvoření PLPP nebo IVP dle potřeby.
6. **Vyhodnocení účinnosti opatření**
    - průběžné sledování pokroku žáka, úprava strategie.

6.3 Model podpory (třístupňový)

1. **Podpora v rámci běžné výuky** – individualizace, diferenciace.
2. **Podpora školy** – zapojení poradenských pracovníků, PLPP.
3. **Podpora externích odborníků** – PPP/SPC, IVP, další doporučení.

6.4 Dokumentace a evaluace

- vedení písemných záznamů z jednání s rodiči,
- evidence podpůrných opatření a jejich výsledků,
- pravidelné hodnocení účinnosti strategie (pedagogická rada, hospitace, zpětná vazba od rodičů).

7. Formy a metody práce

Pro efektivní realizaci podpůrného programu je zásadní volba vhodných forem a metod práce učitele. Tyto postupy respektují individuální potřeby žáků a specifika malotřídní školy:

- **Individuální vzdělávací přístup** – učitel přizpůsobuje obsah i rozsah učiva schopnostem žáka (intelektovým, sociálním i pracovním), diferencuje náročnost úkolů a tempo práce.
- **Stanovení přiměřeného učebního plánu** – učivo je strukturováno tak, aby bylo pro žáka zvládnutelné a postupně navazovalo na již osvojené znalosti a dovednosti.
- **Pravidelné zadávání úkolů** – žák plní dílčí úkoly vycházející z aktuálního učiva, a to jak ve škole, tak v rámci domácí přípravy; úkoly jsou jasně formulované a odpovídají jeho možnostem.
- **Využití času ve škole k podpoře učení** – možnost dokončování úkolů ve volných hodinách, během školní družiny či při individuálním doučování.

- **Podpůrná opatření při hodnocení** – včasné oznámení písemných prací, stanovení konkrétních okruhů učiva, možnost opravných pokusů a individuální úprava podmínek ověřování znalostí.
- **Využívání názorných a podpůrných pomůcek** – přehledy učiva, tabulky, obrázky, pracovní listy, manipulativní pomůcky, digitální materiály či jiné prostředky usnadňující pochopení učiva.
- **Individuální a skupinová práce** – cílená podpora žáka během vyučování i mimo něj (konzultace, doučování), případně práce v menších skupinách typických pro malotřídní uspořádání.
- **Peer learning (vzájemné učení)** – zapojení starších nebo pokročilejších žáků do pomoci mladším spolužákům, rozvoj spolupráce a sociálních kompetencí.
- **Pravidelné konzultace** – učitel organizuje individuální schůzky se žákem dle potřeby, případně za účasti rodičů, s cílem vysvětlit učivo, nastavit pravidla práce a podpořit domácí přípravu.
- **Spolupráce s rodiči** – průběžné informování o pokrocích žáka, doporučení pro domácí přípravu, společné hledání vhodných podpůrných strategií.
- **Systematické sledování pokroku** – vedení záznamů o průběhu podpory (zadání úkolů, termíny, hodnocení, pokroky žáka), pravidelné vyhodnocování efektivity podpůrných opatření.
- **Motivační strategie** – pozitivní hodnocení, pochvala za dílčí úspěchy, stanovování dosažitelných cílů a posilování sebedůvěry žáka.
- **Střídání metod výuky** – využívání různorodých metod (frontální výuka, samostatná práce, projektové vyučování, činnostní učení, hry) pro udržení pozornosti a aktivního zapojení žáků.
- **Propojování učiva s praxí** – využívání reálných situací a mezipředmětových vztahů, které napomáhají lepšímu porozumění učivu.
- **Včasná identifikace obtíží** – průběžné sledování žákových výkonů a rychlá reakce na vznikající problémy formou cílené podpory.

Závěrečná část

Strategie předcházení školní neúspěšnosti je živým dokumentem, který vychází z aktuálních potřeb žáků a podmínek malotřídní školy. Jejím cílem je včasné rozpoznání obtíží, nastavení účinné podpory a vytvoření bezpečného a podnětného prostředí, ve kterém má každý žák možnost zažít úspěch.

Důležitým předpokladem naplňování této strategie je úzká spolupráce pedagogických pracovníků, zákonných zástupců a odborných pracovišť, stejně jako průběžné vyhodnocování přijatých opatření.

Strategie bude pravidelně aktualizována a přizpůsobována tak, aby co nejlépe reagovala na vzdělávací potřeby žáků a přispívala ke zvyšování kvality vzdělávání školy jako celku.

Vypracovaly: Mgr. Jana Vodinská
Mgr. Lucie Schütznerová
Mgr. Vendula Hájková

V Dalešicích dne 1.9.2025

Mgr. Jana Vodinská
ředitelka školy